

SUDENHUUTELIJAN PÄIVÄKIRJAT I

Arabikeväästä Afganistaniin 2011-2013

Anssi Kullberg

Sudenhuutelijan päiväkirjat I

Arabikeväästä Afganistaniin, 2011—2013

Anssi Kullberg

Copyright © 2025 Anssi Kullberg

Kaikki oikeudet pidätetty.

© 2025 Anssi Kullberg

Kustantaja: BoD · Books on Demand,

Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH,

Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: **978-952-80-9516-3**

Kansikuva: Anssi Kullberg

Johdanto

Tämä kirja on koottu *Maa ilma ja paikat* -blogissa vuosina 2011–2013 kirjoitetuista teksteistä, valikoiden niistä maailmanpolitiikkaa ja yhteiskunnallisia asioita koskevia. Kirjan tarkoitus on saattaa osa noista kirjoituksista kirjallisesti luettavampaan muotoon ja samalla niiden säilyttäminen jälkipolville. Maailman ollessa nykyisellä tollallaan ei voida luottaa kriittisten kirjoitusten säilymiseen amerikkalaisen teknologiayhtiön omistamalla alustalla.

Kirjan nimi *Sudenhuutelijan päiväkirjat* viittaa Aisopoksen satuun, jossa paimenpoika pelotteli ilkkurisuuttaan kyläläisiä huutamalla, että susi tulee. Kun susi sitten lopulta tuli, kukaan ei ottanut poikaa vakavasti, vaan susi söi hänet suihin. Kirjoitellessani viimeisten vuosikymmenten aikana putinilaisen Venäjän, länsimaisen äärioikeiston ja trumpilaisen Amerikan muodostamista uhista Euroopan turvallisuudelle, liberaalille demokratialle, sääntöpohjaiselle maailmanjärjestykselle ja arvostamalleni länsimaiselle elämäntavalle, sain toisinaan kuulla itseäni verratun sutta huudelleeseen poikaan. Kehtasinhan kirjoituksissani epäillä Venäjän rauhantahtoa ja myöhemmin sitä, että länsimaiset instituutiot riittäisivät kesyttämään päätään nostaneen populismin. Jaksoin myös vuodesta toiseen toistella tuolloin hyvin epäsuosittua ajatusta, että Suomen olisi syytä liittyä Natoon.

Vuosia myöhemmin monista esittämistäni ajatuksista tuli valtavirtaa – kunhan ensin lukematon joukko tärkeitä ja asiantuntevia ihmisiä oli toistellut kaiken tapahtuneen tulleen taas kerran täydellisenä yllätyksenä ”kaikille”, siis ilmeisesti ainakin itselleen. Kirjoitusajankohtinaan nuo ajatukset eivät kuitenkaan vielä olleet lainkaan suosittuja suomalaisten keskuudessa. Paitsi ehkä blogini lukijoiden. Näkemyksiäni maailman menosta pidettiin pessimistisinä, mielipiteitäni jyrkkinä, suosituksiani epärealistisinä. Blogini aiheutti kaikenlaisia pahoja puheita, pahimmillaan myös suoria uhkauksia ja selän takana kirjelmöintejä. En ole lainkaan vakuuttunut, että sellaiset olisivat loppuneet, vaikka monet

tuolloiset ajatukseni nyt vaikuttavat valtavirtaisilta, edellisen presidenttimme sanoin ”naamiot ovat pudonneet” ja Suomikin sai lopulta itsensä Natoon.

Tämä julkaistavaksi toimitettu kirja antaa toivottavasti lukijoille mahdollisuuden pohtia jälkiviisaasti ja ihan itse, mitä oikeastaan kirjoituksisani sanoin ja tarkoitin.

Käsillä olevan niteen sisältämien päiväkirjamerkintöjen kattama ajanjakso siis alkaa tammikuusta 2011 Helsingissä, jonne olin palannut Syyriassa, Libanonissa ja Etiopiassa vietettyjen vuosien jälkeen puoltatoista vuotta aiemmin. Kirjan kattama ajanjakso päättyy kesään 2013, jolloin olin jättämässä Kabulin ja muuttamassa Kiovaan. Aikarajaus on valittu siten, että tämä kirja kattaa suuren määrän arabikevääseen ja islamilaiseen maailmaan keskittyvää pohdintaa. Jatko-osa kattaa sen sijaan Ukrainan vuoteni 2013—2017 ja keskittyy enemmän Ukrainan, Venäjän ja Euroopan geopolitiikan tematiikkaan. Molemmissa niteissä on kuitenkin mukana myös monia muita maailmankolkkia ja aiheita koskevia ajatuksia.

Painettua julkaisua ja monenkirjavaa lukijakuntaa varten tekstejä on valikoitu ja siellä täällä lyhennetty. Sanankäyttöä on paikoin siistitty, mutta lähinnä yksittäisten sanojen kohdalla. Sen sijaan en ole kajonnut asiasältöön – niissäkään tapauksissa, joissa tietoni tai mielipiteeni asioista on saattanut muuttua blogitekstien kirjoittamisen ajoista. Onhan päiväkirjojen tehtävä myös dokumentoida oman ajattelun kehittymistä ja muuttumista ajassa ja tapahtumien virrassa.

Kirjan päiväkirjaluonne merkitsee lukijan kannalta toisaalta pureskeltavissa olevia itsenäisiä lukuja, toisaalta mahdollisesti epätasaista laatua – osa kirjoituksista on syvällisesti ajateltuja ja pureskeltuja esseitä, kun taas osa on hajanaisempaa ajankohtaistapahtumien kommentaaria tai henkilökohtaisia ajatuksia. Osa kirjoituksista on vakavaa asiatyöä, osassa taas paistaa läpi sarkasmi tai musta huumori.

Vaikka olen valikoinut kirjaan otetut tekstit painottaen maailmanpoliittista ja yhteiskunnallista sisältöä, mukana on paljon huomioita myös

kulttuurista, kirjallisuudesta sekä luonnosta ja linnuista, jotka ovat aina olleet suuri intohimon kohteeni. Matkaileva sielu tarkkailee kirjoituksissa maailmankolkkia myös paljon poliittista historiaa tai syväkulttuuria arkisemmin ja toisinaan sarkastisin huomioin.

Työstäni en päiväkirjoissa juurikaan puhu, mikä on ollut tietoinen valinta, onhan nämä kirjoitukset alun perin julkaistu avoimessa blogissa. Lukija voi rivien välistä päätellä, missä olen milloinkin ollut töissä ja kirjoitusten teemoissa saattaa olla heijastumia myös työssä kohdatuista aiheista. Työpaikkani on ollut julkista tietoa koko sen ajan, kun olen blogiani pitänyt.

Lukija etsii myös turhaan juoruja ystävistäni, läheisistäni tai työtovereistani. Nämä voivat löytää itsensä kirjoitusten rivien väleistä, paikkakunnista ja tapahtumista, joissa olivat mukana – mutta heidän nimiään tai henkilöllisyyksiään ei ole kirjasta löytyvissä kirjoituksissa paljastettu.

Lopun ajat

10. tammikuuta 2011

Vuosi on vaihtunut. Vietin joulun Pohjanmaalla ja uudenvuoden Kalliossa. Muistan hämärästi, että siellä väiteltiin Turkin EU-jäsenyydestä, Venäjän taloudesta, Yhdysvaltain keskuspankkijärjestelmästä ja demonien manaamisesta. Sitten kävin katsomassa joulun alla syntynyttä suomalais-kurdilaista vauvaa, mikä tapahtui lähinnä punaviinin ja tuhannen ja yhden yön satujen merkeissä; kirjallisuudesta yleensäkin muistan olleen paljon puhetta. Viime viikonloppuna taas oli suomalaisen sukulaiseni venäläisen vaimon syntymäpäiväpäppälot, mutta muistan hämärästi siellä puhutun lähinnä bulgaaria ja skoonia.

Viime vuonna tähän aikaan ennustin Euroopalle kahtiajakoa, joka onkin jatkunut. Ennustin Lähi-itään stagnaatiota, joka onkin jatkunut. Ukrainan suhteen olin jopa liian optimistinen, sillä Viktor Janukovitšin hallinto on ylittänyt pessimistiset odotukseni pyrkimällä sulkemaan Ukrainaa taakaisin autoritääriseen urkintajärjestelmään. Puhuin jo vuosi sitten fasisin ajattelun noususta ja siinäkin saatoin olla jos mahdollista liian optimistinen. Suomen vaaleihin on nyt kolme kuukautta ja tulemme näkemään kolmen suuren puolueen triumviraatin murenemisen, kun kansa rankaisee hallitsevan poliittisen eliitin todellisuudesta vieraantumista äänestämällä aivan väärin perustein perussuomalaisia.

Vaikka voidaan havaita myös liberaalin ajattelun ilahduttava uusi nousu etenkin nuoremman sukupolven parissa, muu poliittinen tilanne tuntuu menevän kohti polarisaatiota, jossa laiva keikkuu ulapalla Skyllan ja Kharybdiksen ammottavien kitojen välissä. Koska klassisia myyttejä ei ilmeisesti enää opeteta koulussa, lienee syytä selvittää, että Skylla ja Kharybdis olivat ne kaksi hirviötä, joiden välistä Odysseuksen laivan piti purjehtia.

Tämän päivän polarisaatiossa avoin yhteiskunta on uhattuna molempien hirviöiden taholta. Toisella puolen salmea meuhkaa hirviö, joka lietsoo hysteriaa maahanmuuttajia vastaan yleensä ja islaminuskoisia vastaan erityisesti, vaatii kukkahattutätien päitä pölkyille ja uskottelee, että kaikki korjaantuu, jos maahanmuuttajat ja vähemmistöt potkitaan pois, Suomi eroaa EU:sta, sulkee korvat ja silmät (paitsi islaminvastaiselta meuhkaamiselta) ja kuvittelee olevansa yksin tässä maailmassa. Salmen toisella puolella taas riehuu hirviö, joka haluaa sensuroida internetiä ja kirjallisuuttakin, kieltää vääränlaiset ajatukset, tunkea valtion sormet ihmisten koteihin ja jopa sukupuolielämään, väärentää todellisuuden sopimaan omiin fantasioihinsa sekä lakkauttaa armeijan, poliisin ja terveen järjen, koska mikään koskaan ei meitä uhkaa, paitsi vääränlaiset eli oikeistolaiset ajatukset.

Yhteistä suvaitsevaistolle ja suvaitsemattomille on, että he murentavat kilvan avoimen yhteiskunnan perusteita. He uskovat yhteen ja ainoaan totuuteen – omaansa – ja haluavat vaientaa muut. Keinot ovat lukematomat: sensuuri, holhous, rasismi, liioitellut turvatoimet ja yleinen hysteria.

Minua ei haittaa ollenkaan, jos kotikadullani on kirkon lisäksi minareetti, josta kantautuu aika ajoin rukouskutsuja, tai että metroasemalla lampsii erivärisiä ihmisiä. Nämä eivät muodosta itselleni minkäänlaista kulttuurista uhkaa. Minua ei kiinnosta, mitä sukupuolivähemmistöt tekevät maakuuhomeissaan ja millä nimellä he kutsuvat parisuhteitaan. En koe suurena uhkana sitä, että väärässä olevat ihmiset kirjoittavat typeryyksiä omissa blogeissaan, kunhan heidän kanssaan eri mieltä olevilla on yhtäläinen oikeus ilmaista mielipiteensä. Ihmisten mielipiteiden, uskonnon ja yksityiselämän ohjailu ja valvonta eivät kuulu valtiolle.

Sen sijaan minua häiritsee suuresti, että valtio pakko-ottaa veroina parhaimmillaan 40 % tuloistani ja rahoittaa näillä rahoilla asioita, joita en kannata tai jotka ovat suoranaisesti vääriä. Minua häiritsee niin ikään, että samaan aikaan kun valtio ylläpitää kohtuuttomia esteitä opiskelijoille ja nuorille koulutetuille aikuisille päästä Suomeen, se rahoittaa tuottamatonta maahanmuuttoa suoraan tukien varaan jakamalla vastikkeetonta sosiaaliturvaa, työttömyysturvaa, asumislisiä ja lapsilisiä

ulkomaalaisille silkan maassa oleilun perusteella. Minua häiritsee suuresti, jos minua pelotellaan tutkintapyyntöjen uhalla olemaan sanomatta mielipiteitäni, käyttämättä vitsikkäitä sanoja tai että koululuokassa tai kirjastossa ei saa olla esillä krusifiksejä eikä vääränlaisia ajatuksia sisältäviä kirjoja, koska joku muka niistä loukkaantuu, on toisuskoinen tai uskonnoton.

Minulla on omia poliittisia ja hengellisiä mielipiteitä, mutta minua ei häiritse lainkaan, että muilla ihmisillä ympärilläni on muita poliittisia ja hengellisiä mielipiteitä, kunhan nämä eivät yritä pakottaa omiaan minulle. Vain niin kauan kuin kunnioitamme toistemme moninaisuutta, sananvapautta ja uskonnonvapautta, voimme kutsua itseämme avoimeksi yhteiskunnaksi tai länsimaiseksi sivistysmaaksi. Kohteliaisuus ja yleisesti sivistynyt käytös ovat hyvä asia, mutta ihmisillä on oikeus myös paheksua asioita ja olla pitämättä toisistaan.

Ihmisillä on oltava oikeus mielipiteisiinsä, vaikka ne olisivat perusteettomia tai vääriä – myös islamisteilla ja islamofobeilla, myös homoilla ja homofobeilla. Jos eivät siedä toisiaan, vapaassa valtiossa heillä on oikeus vältellä toisiaan, muuttaa pois toistensa naapurista ja lukea vain itsensä kanssa samaa mieltä olevien lehtiä. Se on ehkä typerää, mutta ei lailla voi säätää ihmisten sivistystasoa tai suvaitsevaisuuden astetta. Lailla ei myöskään voi pakottaa ihmisiä uskomaan johonkin tai olemaan uskottomia. Ihmisille voidaan tarjota koulutusta, mutta pakottamalla he eivät opi.

Valtiovallan huomiota on viime aikoina vaadittu kaikkeen mahdolliseen, mikä valtiolle *ei* kuulu, joten kerrattakoon tässä vielä se, mitä toivon ja odotan valtioltani. Ensinnäkin, jotta saisin vastedeskin asua avoimessa yhteiskunnassa ja vapaassa maassa, valtion tulisi huolehtia maanpuolustuksesta. Sen sijaan, että valtio levittää asehysteriaa ja haluaa kerätä pysyt pois Suomen takametsistä niin että vain rikollisilla ja hulluilla olisi vastedes aseita, voitaisiin kenties lopettaa maanpuolustuskyvyn alasajo ja harkita edes liittymistä Natoon.

Odotan valtiolta myös sitä, että saan vastedeskin elää maassa, jossa minun ei välttämättä tarvitse olla aseistautunut mennäkseni ulos kadulle

tai ostarille. Tämä tarkoittaa, että poliisin tulee saada riittävät resurssit tavanomaisen rikollisuuden torjumiseen ja että varsinkin rikoksenuusijoiden tulee saada kunnan rangaistukset, sillä tämä suhteellisen pieni joukko vastaa suurimmasta osasta maassamme tehtäviä rikoksia eikä jostain syystä tunnu ikinä pysyvän telkien takana. Harmittomien hampuhippien ja kukkakauppiaiden pamputtamisen sijaan poliisi voisi keskittää voimavarojaan järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan ja saada tekijät tuomituiksi kansan oikeustajua paremmin vastaaviin rangaistuksiin.

Kansa öyhöttää myös terrorismin uhasta, mikä tuntuu vähän liioitellulta, kun emme vieläkään ole nähneet edes ensimmäistä ”islamilaista terrorismia”. Myyrmannin pommimies ja kouluampujathan olivat ”yksittäistapauksia”. Sen sijaan, että keksitään uusia aseiden vastaisia sääntöjä ja kalliita mutta hyödyttömiä turvatoimia liikennevälineille, voitaisiin laittaa edes hieman resursseja terveellä järjellä toteutettuun tiedonhankintaan. On typerää hutkia ilman että on tutkittu. Jos viharyhmiä etsitään, niin kannattaisi ehkä aloittaa niistä, jotka Venäjän edun nimissä uhkailevat ja terrorisoivat venäläisiä, virolaisia, latvialaisia ja muita maahanmuuttajia Suomessa – kirjailijoita, runoilijoita, toimittajia – ja myös kantaväestöön kuuluvia. On merkillistä, että harmittomien hölmöjen kirjoituksia luetaan oikeusistuimissa suurennuslasilla, kun taas hyvin tiedetyt vihanlietsojat saavat rauhassa jatkaa toimintaansa, joka vahingoittaa maamme suhteita ulkovaltoihin.

Koska yhteiskunnallinen tilanteemme on päässyt kuplimaan nykyiselle loiskiehunnan asteelle, ennustan, että vaaleja edeltävästä ajasta tulee merkillinen ja ehkä pelottavakin. Johan ovat maailmanlopun lahkot jo nähneet lopun ajan merkit, kun ilotulitteilla on paukuteltu lintuparvia taivaalta molemmin puolin Atlanttia. Sääli ruotsalaisia naakkoja. Planeettamme sairastaa, mutta sen sijaan että suojeltaisiin jäljellä olevia elinympäristöjä – etenkin metsiä – vaativat ympäristöteemoilla ratsastajat päinvastoin lisää rahaa ympäristövaikutuksiltaan usein kielteiseen kehitysyhteistyöhön ja ylätasen köyhydenvähennysneuvotteluihin. Oi aikoja, oi tapoja!

Uralin usvat

14. tammikuuta 2011

Suomessa toistetaan usein myyttiä, että suomalaiset olisivat vaelta-
neet nykyisille sijoilleen Volgan mutkasta. Tälle nationalistisesti
orientoituneiden kielitieteilijöiden keksimälle myyttille ei kuiten-
kaan ole arkeologisia tai geneettisiä perusteita. Aina viimeisistä
jääkausista alkaen saamelaiset ja suomalaiset ovat *aina* asuneet Suomen
ja pohjoisen Skandinavian alueilla. Eivät he mistään Volgan mutkasta tul-
leet (vaikka kielensä tulikin). He olivat aina täällä.

Sen sijaan on totta, että Uralin ja Volgan alueet muodostavat keskiosan
siinä suomalais-turkkilaisessa kuunsirpissä, joka ulottuu pohjoisessa ää-
ripäässään Itämerelle ja eteläisessä ääripäässään nykyiseen Turkkiin.
Nykyinen Unkari muodostaa yksinäisen saarekkeen, kuin tähden kuun-
sirpin kaaren keskellä. Slaavilaisten Volgaksi kutsuma joki, joka aiemmin
tunnettiin suomalais-ugrilaisella (Itil) ja turkkilais-tataarilaisella (Idel)
nimellään, yhdessä Uralin matalien vuorten kanssa muodostaakin sen
alueen maailmassa, jossa suomalais-ugrilaisten ja turkkilais-tataarilais-
ten kansojen ilmeinen sukulaisuus parhaiten hahmottuu – siellä kun
suomensukuiset marit, mordvalaiset ja udmurtit ovat sekaisin turkinsu-
kuisen tataarien, baškiirien ja tšuvassien kanssa. Volgan ja nykyisen
Etelä-Venäjän alueiden turkinsukuisia kansoja on viime vuosisadoilla
kutsuttu yleisnimellä tataareiksi. Kielellisesti tšuvassit eroavat kuitenkin
useimmista muista alueen turkinsukuisista kansoista.

Asian ymmärtämistä on viimeisinä vuosisatoina häirinnyt lähinnä kaksi
seikkaa: uskonto ja Venäjä. Puhutaanpa ensin uskonnosta. Jossain vai-
heessa keskiaikaa etelästä Ideliä pitkin pohjoiseen saapuneet suofilaiset
veljeskunnat käännyttivät tataarikansoja islamiin, kun taas bysanttilais-
ten munkkien kristinuskoon käännyttämä Kiovan Rus levitti niin slaavi-
laisuutta kuin ortodoksista kristinuskoonkin alueen suomalais-

ugrilaisten kansojen keskuuteen. Ruotsalaiset toivat Lallista ja kirveestä huolimatta kristinuskon myös uppiniskaisille itämerensuomalaisille.

Tämä uralilais-turanilaisten kansojen uskonnollinen jakautuminen esittää meitä nykyisin tunnustamasta ilmeisiä serkkujamme sukulaisiksi, ja mieluummin luomme myyttejä olemattomista kansanvaelluksista. Olkaamme rehellisiä: ennen Lähi-idän monoteististen uskontojen ryntäystä Idel-Uralin tasangoille ja kukkuloille olimme kaikki iloisesti pakanoita: suomalaiset, baltit, merjalaiset, komit, marit, udmurtit, mordvalaiset, tataarit, baškiirit, tšuvassit, kumykit, turkkilaiset... Ja vanhat uskontomme tapoineen ja myytteineen olivat varsin samanlaisia.

Ensimmäinen sivistyneestä maailmasta saapunut tutkimusmatkailija, joka kirjoitti nykyisin Venäjänä tunnetusta alueesta, oli Idel-jokea 900-luvulla ylös purjehtinut arabialainen tutkimusmatkailija Ahmad ibn Fadlān, joka kuvaili tapaamiaan turkin- ja suomensukuisia kansoja omittuisiksi barbaareiksi. Ibn Fadlānin kirja (*Kitāb ibn Fadlān*) oli tiettävästi ensimmäinen kirjallinen lähde, joka kuvaili Venäjää. Se ilmestyi muutama vuosi sitten vihdoinkin myös suomeksi, mitä voidaan pitää *Suomen Itämaiselta seuralta* merkittävänä kulttuuritekona.

Ibn Fadlān matkusti Bagdadista turkinsukuisten bolgaarien maille ja kertoi myös ruuseista ja viikingeistä. Hänen tutkimusmatkaansa popularisoi myöhemmin Michael Crichton kirjassaan *Kolmastoista soturi*, josta tehtiin elokuvaversio – elokuvassa Ibn Fadlānia esitti Antonio Banderas. Mielenkiintoisesti elokuvassa roiston rooliin olivat päässeet vendit, jotka olivat laajalti vaellellut pakanallinen slaaviheimo. Juuri vendeistä tulee suomalais-ugrilainen Venäjää tarkoittava sana – joka saattaa joidenkin mukaan olla suomensukuista alkuperää ja viitata veneisiin.

Tästä päästäänkin toiseen kysymykseen eli siihen, mitä eroa on venäläisillä ja ryssillä. Kyllä, kuulitte aivan oikein: ryssä ei ole automaattisesti synonyymi venäläiselle. Meille on pitkään uskoteltu, että Venäjä on ikaikainen slaavilainen valtakunta, joka on suunnilleen ”aina” kanniskellut bysanttilaista purppuraviittoa. Näinhän ei suinkaan ole. Alun perin Rus sijaitsi Kiovassa, nykyisessä Ukrainassa, joka on itäslaavien varsinainen alkukoti. Tämä ”Ruusia” kääntyi Valdemarin, Volodymyrin eli Vladimirin

aikana kristinuskon bysanttilaiseen versioon, jonka toivat Kiovaan bulgarialaiset munkit. Bulgaarit taas olivat alun perin Balkanille saapuneita turkinsukuisia Volgan bolgaareja, jotka vähitellen omaksuivat valloittamansa alueen slaavilaisen kielen.

Puhutaan siitä, kuinka jokia pitkin Konstantinopolin orjamarkkinoille matkustelleet viikingit – ruusit – olisivat perustaneet Rusin. Geenitutkimuksen perusteella näyttää kuitenkin siltä, että Rurik olisikin ollut suomalainen, mahdollisesti länsirannikoltamme kotoisin ollut suomenruotsalainen. Tämähän ei ollut mitenkään hämmästyttävää, koska viikinkien mukana seilasi kaikenlaista väkeä alueelta. Pohjoisten tasankojen vähittäinen slaavilaistuminen alkoi Kiovan Rusin harjoittamasta käännätyämisestä ja vaikutuksen levittämisestä jokia pitkin. Aluksi Konstantinopolin orjaluetteloissa nähtiinkin lähinnä suomalais-ugrilaisia ja turkkilaisia pakananimiä, mutta kristinuskon vähitellen levitessä ugrimugrit ja turkit muuttuivatkin ihmeellisesti slaaveiksi. Samalla levisi tasangoille myös vanhan ukrainan kielen metsäläinen vastine, josta tuli nykyinen venäjän kieli.

Venäläinen kieli ja kulttuuri siis olivat ukrainalaisten äpärä, joka kasvoi uralilais-turkkilaisen mosaiikin pohjalta. Moskova rakennettiin pohjoisiin metsiin merjalaisten alueelle ja suomensukuisista merjalaisista tuli vähitellen venäjänkielisiä moskoviittejä.

Kiovan Rus oli tunnettu myös sivistyneessä maailmassa jo varhain. Marco Polo kuvasi sitä 1200-luvulla tekemiensä matkojen aikana kuulemansa perusteella näin:

Rosian [Kiovan Rusin] provinssi on hyvin suuri. Siinä on monta osaa ja se rajoittuu siihen pohjoiseen maahan, jota olemme sanoneet Pimeyden laaksoksi. Sen asukkaat ovat kristittyjä ja noudattavat jumalanpalvelusmenoissaan kreikkalaista rituaalia. Siellä on useita kuninkaita, ja maalla on oma kielensä. Asukkaat ovat erittäin typerää väkeä, mutta he ovat hyvin kauniita ja vaaleaverisiä, niin miehet kuin naisetkin. Maa maksaa veroa vain läntisten

tataarien kuninkaalle Toktaille, jonka valtakuntaan se idässä rajoittuu.

Marco Polon aikana Rus edusti Mongolivaltakunnan läntisiä alueita, mitä kuvastaa se, että mongolien läntinen vasalli, Kultaisen Ordan kaani Toktai, toimi Rusin muodollisena hallitsijana. Hänelle Rus maksoi veroa.

Entä mikä olikaan tuo "Pimeyden laakso", jonka Marco Polo mainitsee? Se oli nykyinen Venäjä, ja siitä Marco Polo kirjoitti myös, vaikkei ollutkaan koskaan käynyt maassa, vaan kuuli siitä matkallaan Georgian, Azerbaidžanin ja Turkestanin läpi.

Polon käsitykset heijastelivat hänen tietolähteidensä, persialaisten ja kaukasialaisten, käsityksiä Kaukasusvuorten pohjoispuolella avautuvasta barbaarisesta "Pimeyden valtakunnasta":

On totta, että kaukana tästä kuningaskunnasta [Georgiasta] yhä eteenpäin pohjoista kohti on maakunta, jota nimitetään Pimeäksi eli Pimeyden laaksoksi. Ja tämä nimi on tosiaan oikeaan osuva, sillä siellä vallitsee ainainen pimeys, koska siellä ei näy aurinkoa, ei kuuta eikä tähtiäkään, vaan alituisesti on niin pimeää kuin meillä [Venetsiassa] iltahämärissä, jolloin näkee eikä kuitenkaan näe. Ja tämä johtuu tiheästä usvasta, jota siellä aina sataa, milloinkaan hälvenemättä tai häviämättä. Ihmisillä ei siellä ole ollenkaan omaa hallitsijaa, ja he elävät eläimien tavalla.

Vasta vuonna 1477, yli 150 vuotta sen jälkeen, kun Marco Polo oli matkaillut Kaukasiassa, Keski-Aasiassa ja Kiinassa, vieraili tiettävästi ensimmäinen länsieurooppalainen Moskovassa. Hänkin oli venetsialainen, nimeltään Ambrosio Contarini.

Miten vendit, venäläiset ja ryssät tähän liittyvät? No, tosiasiahan on, että se ikivanha Venäjä, jonka kuvittelemme, oli Ukraina. Ja että ruusien ja vendien jälkeläisinä syntynyt slaavilainen kauppakansa perusti oman imperiuminsa pohjoiseen. Tämän imperiumin pääkaupunki oli Novgorod (Nygård) ja se oli se Venäjä, jonka me Suomen rannikoilla ja Virossa

opimme läheisesti tuntemaan kaupankäynnin ja ajoittaisten ryöstöretkien kautta.

Mitä sitten tekivät varsinaiset ryssät eli moskoviitit? Moskova ei ollut kuin barbaarinen takametsä, kunnes siitä tuli Mongolivaltakunnan läntinen vasalli. Samoin kuin Kazanin tataarit ja Kultainen Orda, jolle Moskova maksoi veronsa, Moskova ryhtyi ryöstämään mongolien käskyläisenä ympäröiviä alueita, orjuuttamaan sekä suomalais-ugrilaisia että slaavilaisia kansoja. Sekakansana syntyneet moskoviitit olivat tässä erittäin lahjakkaita erityisesti saavuttaessa Iivanoiden aikaan. Eipä olekaan ihme, että ryssiä alettiin myös kutsua iivanoiksi. Aleksanteri Nevski oli mongolien vasalli, kun hän taisteli ruotsalaisia ja baltiansaksalaisia vastaan.

Ryssää ei ehkä pidä ymmärtää etniseksi termiksi, vaikka se pitkään venäläisiä tarkoittikin. Se on kielessämme pikemminkin tunteenomainen ja kauhua herättävä manaus, jolla saattoi pelotella lapsia. Lueskelin taannoin vahingossa amerikansuomalaista antologiaa, ja sielläkin tuo kauhu eli yhä sivukaupalla: ”Ryssät tulevat, ryssät tulevat!” Tiedettiin, että josain idässä, Pimeyden valtakunnassa, elivät sotaisat ryssät. Ja kun ryssä ryntäsi, silloin piti piilottaa naiset ja lapset piilopirteihin. Silloin kylät paloivat liekeissä, pellot tuhottiin, karja surmattiin, kiinni saadut miehet tapettiin, naiset ja lapset vietiin pois orjiksi.

Kun Moskova pitkällisen taistelun jälkeen valtasi ja hävitti Novgorodin ja Kiovan, se oli eräällä lailla ryssäläinen voitto venäläisistä. Ei silti, kyllä Moskovasta silti tuli myös kukoistava venäläinen kulttuurikeskus. Mutta kun raaputti venäläisen pintaa, sieltä saattoi löytyä ryssä. Tämän saivat tuta myös tataarien kukoistavat kaanikunnat Krimillä, Astrakanissa ja Kazanissa, jotka yksi toisensa jälkeen sortuivat ja joutuivat Moskovan ikeen alle. Hävitys oli usein silmitöntä, mistä kertoo se, että kokonaisia kansoja ja sivilisaatioita katosi jäljettömiin moskoviittisen ekspansion tieltä. Sibirin kaanikunnasta muistuttaa enää Siperian nimi.

Vaikka Pietari Suuri leikkautti venäläisiltä parrat, löi Ruotsin ja rakensi uuden imperiumin pääkaupungin suomalaisten luiden päälle inkeriläiselle Nevanvuon suolle, ei pietarilainen kermakuorutuskaan estänyt

sitä, että vähän väliä verenhimoista päätänsä nosti ryssäläinen peto. Ryssä on se venäläisen sivistyksen pimeissä kellareissa juovuspäissään riehuva julmuri, jolta lapset ja naiset pitää yhä kätkeä.

Täten on todettava, ettei ryssä ole rasistinen tai edes kansallinen termi. Venäläisyys ja ryssyys eivät ole sama asia – ne ovat kaksipäisen kotkan skitsofreenisesti eri suuntiin katsovat kaksi päätä. Monet pahimmista ryssistä eivät edes olleet venäläisiä. Kaikista ryssistä ryssimmät tulivat itse asiassa ikivanhasta kristillisestä välimerellisen vyöhykkeen sivistysmaasta Georgiasta. Sillä kukapa olisi ollut ryssempi kuin Josif Džugašvili, joka Moskovassa valtaan noustessaan otti nimekseen Stalin, teräsmies. Tai kuten hänen pyövelinsä, mingrelialainen Lavrenti Beria, jonka kätyrit iltaisin metsästivät mestarinsa perverssien himojen täyttämiseksi alaikäisiä tyttöjä, joista ei enää koskaan kuultu.

Ryssä ei myöskään ole synonyymi sanalle neukku, sillä ryssiä oli olemassa jo kauan ennen Vladimir Iljitšiiä, tuota juutalaistaustaista ryssää. Suomalaiset muistavat ryssät hyvin Suomen sodan ja isovihan ajoista. Näin ollen ei ole aivan oikein väittää, että kaikki ryssävihasta kärsivät suomalaiset olisivat automaattisesti venäläisvastaisia tai edes Venäjänvastaisia. Suurin osa tuntemistani venäläisistä ei ole ryssiä. Olen kuitenkin silloin tällöin törmännyt erilaisissa seminaareissa häiriköiviin suomalaisiin ryssiin.

Ryssyys on vihaa ja pyrkimystä hävittää, orjuuttaa ja kieltää. Se on historian väärentämistä ja pakonomaista valehtelua. Se on voiman ja väkivalan ihannointia. Se on kansanmurhaan yllyttämistä ja kansanmurhien ylistystä. Ryssyys on venäläisen sielun häirikkö, pimeä hirviö, joka nousee aika ajoin usvista ja levittää hävitystä, uhreinaan niin venäläiset kuin heidän naapurinsakin. Ryssyys on venäläisyyden ja Venäjän valtakunnan syöpä, ulvova kummitus.

Kuka tietää, ehkä se nousi aikoinaan suomalais-ugrilaisista usvista. Tai ehkä se tuli tataarien ja mongolien ratsastavilta laumoilta. Ehkä jopa bysanttilaisilta intriganteilta. Tai ehkäpä se syntyi näiden kaikkien

kohtaamisesta. Joka tapauksessa se on jo useamman sadan vuoden ajan tehnyt Venäjän historiasta traagista.¹

¹ *Uralin usvat* oli pakinamuotoinen kirjoitus, jonka ei ollut tarkoituskaan olla vakavasti otettava kansatieteellinen esitys. Se päättyy lopussaan pohtimaan ikiaikaista kysymystä ”hyvästä venäläisestä” ja ”pahasta venäläisestä”, mutta myönnän itsekin, ettei ruuseista johdettu ryssä-sana ole kovin osuva erottamaan ”iso-venäläistä imperialistia” Kiovan ja Novgorodin perinnöstä.

Sudenhuutelijan päiväkirjat on koostettu kirjailijan vuosien aikana kirjoittamista blogiteksteistä, jotka vaihtelevat päiväkirjamaisista merkinnöistä esseistiikkaan. Mahtuupa joukkoon myös pakinamaisella otteella kirjoitettua ihmettelyä maailmanmenosta. Monet hänen maailmanpoliittisista arvioistaan ovat sittemmin osoittautuneet osuviksi.

Sarjan ensimmäinen kirja kattaa vuodet 2011-2013 ja siinä käsitellään erityisen paljon arabikevättä ja islamilaista maailmaa, joita kirjailija tarkkailee milloin uutislähteiden ääreltä nojatuolista, milloin matkaten kohdealueelle ja milloin keskustellen alueelta kotoisin olevien ystäviensä kanssa. Pohdinnat eivät rajoitu arabimaihin vaan kirjassa käsitellään myös Suomessa tapetilla olleita kysymyksiä maahanmuutosta ja muukalaisvihasta, terrori-iskuista ja turvallisuuspolitiikasta. Matkojen ja kohtaamisten kautta käsitellään monia muitakin maita ja alueita. Lukija tutustuu kahviloihin, kansoihin ja luonnonihmeisiin monella mantereella.

